

SØREN KIERKEGAARD

**ZVODCOV
DENNĪK**

premedia

SØREN KIERKEGAARD

ZVODCOV DENNÍK

Z dánčiny preložil

Milan Žitný

premedia

Søren Kierkegaard: Zvodcov denník
Druhé vydanie

Copyright © Søren Kierkegaard
Translation and epilogue © Milan Žitný (dedičia) / LITA, 2026
Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2026
ISBN 978-80-8242-503-4

Obsah

Zvodcov denník 5

Vysvetlivky 142

Doslov (Milan Žitný) 147

Chronológia života a diela Sørensa Kierkegaarda 157

*Sua passion predominante
è la giovin principiante*

Don Giovanni

Darmo premáham, márne pred sebou skrývam strach – zvieram od chvíle, keď som sa vo vlastnom záujme rozhodol vyhotoviť presný čistopis letmej kópie, urobenej svojho času úchytkom a vo veľkom nepokoji. Pred očami mi tá situácia vyvstáva rovnako desivo a vyčítavo ako vtedy. Proti svojmu zvyku pred odchodom nezamkol sekretár, a tak som mal k dispozícii celý jeho obsah; zbytočne by som si v duchu svoj postup prikrášľoval a ustavične si pripomínal, že sám som tú zásuvku predsa neotvoril. Jedna zo zásuviek bola vytiahnutá, v nej hŕba voľných papierov a na nich vkusne viazaná kniha vo formáte veľkého štvrtáčka. Na hornej doske mala štítok z bieleho papiera, vlastnoručne naň napísal: *Commentarius perpetuus* Nr. 4. Daromne by som si však navrával, že keby kniha práve tou stranou nebola obrátená nahor a nezviedol ma jej nápadný titul, nebol by som podľahol pokušeniu, alebo by som sa mu bol aspoň bránil. Titul bol nezvyčajný, nie sám osebe, skôr vo vzťahu k tomu, čo označoval. Pri letmom pohľade na jednotlivé papiere som zistil, že obsahujú záznamy erotických situácií, roztrúsené narážky na ten či onen vzťah, náčrty listov čudesnej povahy, ktoré som neskôr spoznal v celej ich naoko nedbanlivej, no umelecky završenej podobe.

Naostatok som prekukol úlisné vnútro toho skazeného človeka, a keď si teraz vybavím celú situáciu a zrak vycvičený najrozmanitejšími úskokmi v duchu opäť upriem na onú zásuvku, zaúčinkuje to na mňa rovnakým dojmom ako na policajného úradníka, keď vojde do bytu falšovateľa, odhalí jeho skrýše a v zásuvke nájde hŕby papierov, písomnosti urobené na skúšku; na jednom hárku je drobná chvojka, na druhom napodobený podpis, na treťom riadok napísaný zrkadlovým písmom. Poľahky zistí, že je na správnej stope a radosť z tohto pocitu sa zmieša s obdivom voči páchatelovmu úsiliu a vynaloženej námahe, ktorá je nesporná. So mnou by to bývalo asi

trošku inak, nemám skúsenosti v odhaľovaní zločinov a nie som vyzbrojený – odznakom policajta. Dvojnásobne by som si bol uvedomil ťarchu pravdy, totiž že sa uberám nedovoleným smerom. Vtedy sa mi nedostávalo myšlienok ani slov, tak už to chodievala. Imponuje nám dojem, ale iniciatívy sa vzápätí zase chopí reflexia: tak rozmanito i nástojčivo vo svojich prejavoch začne dobiedzať do neznámeho cudzinca, až sa v ňom upeleší. Čím je reflexia rozvinutejšia, tým rýchlejšie sa vzchopí a ako úradník, vystavujúci pasy cestujúcim do cudziny, má natoľko skúsený zrak, že sa nedá zmýliť ani najdobrodružnejšími postavami. Hoci mám pomerne slušne vyvinutú reflexiu, v prvej chvíli som bol nemálo zarazený; dobre si pamätám, ako som zbledol, takmer som spadol z nôh, a ako som sa vyľakal! Ešte šťastie, že neprišiel domov a nenašiel ma tam v mdlobách, so zásuvkou v ruke – zlé svedomie nám neraz robí život zaujímavejším.

Titul knihy ma vlastne nešokoval; nazdával som sa, že ide o zbierku výpiskov, čo mi prichodilo úplne prirodzené, lebo som vedel, že sa usilovne venuje štúdiu. Kniha však obsahovala celkom iné veci. Bol to starostlivo vedený denník, nič viac a nič menej; a hoci som si dovedy, na základe toho, ako som ho poznal, nemyslel, že by si jeho život vyžadoval komentár, nuž potom, ako som do knihy nazrel, mi bolo jasné, že titul zvolil nesporne s veľkým vkusom a porozumením, s naozaj estetickou, objektívnou suverénnosťou voči sebe i danej situácii. Ten titul je v plnom súlade s celým obsahom. Jeho život bol pokusom uskutočniť úlohu – žiť poeticky. So silne vyvinutým zmyslom nachádzať zaujímavé stránky života ich naozaj vždy našiel a následne priam básnicky zreprodukoval všetko, čo prežil. Jeho denník teda nie je historicky presný ani prostoducho rozprávací, nie je indikatívny, ale konjunktívny. Hoci autor opisuje, čo prežil, vracia sa k tomu možno až po dlhšom čase, a napriek tomu je neraz všetko podané tak, akoby sa to dialo v tom istom okamihu a zobrazené natoľko dramaticky živo, akoby to prebiehalo pred našimi očami. Je veľmi nepravdepodobné, že by to bol urobil iba preto, lebo mal

so svojím denníkom nejaký iný zámer; je očividné, že denník mal preňho v najprísnejšom zmysle slova len osobný význam. Proti domnienke, že by azda šlo o básnické dielo určené do tlače, hovoria jednotlivosti i zápisky ako celok. Osobne ich mohol bez obáv vydať. Väčšina mien je taká zvláštna, že ich historický pôvod je dosť nepravdepodobný. Pravda, zmocnilo sa ma podozrenie, že krstné meno by mohlo byť historicky správne. Čiže on sám síce skutočnú osobu pozná, no nezasväteného pritom zvedie priezviskom na nesprávnu stopu. A tak je to prinajmenšom s Cordeliou, dievčaťom, ktoré som aj ja poznal a tu je stredobodom záujmu: volala sa síce Cordelia, ale nie Wahlová.

Ako si však vysvetliť, že denník má napriek tomu taký poetický nádych? Odpoveď nie je ťažká, možno si to vysvetliť autorovým básnickým založením, ktoré takrečeno nie je dosť bohaté ani chudobné na to, aby rozlišovalo medzi poéziou a skutočnosťou. Poetickosť bola čímsi navyše, priniesol ju so sebou. Svoj básnický vklad vychutnával v poetickej situácii skutočnosti a bral si ho späť v podobe lyrickej reflexie. To bolo druhým pôžitkom, a na pôžitok bol zameraný celý jeho život. V prvom prípade osobne vychutnával estetické, v druhom prípade esteticky vychutnával svoju osobnosť. V prvom prípade bola pointa v tom, že egoisticky osobne vychutnával, čo mu poskytovala skutočnosť, i to, čím sám skutočnosť oplodňoval. V druhom prípade jeho osobnosť vyprchávala a vtedy vychutnával situáciu i seba v nej. V prvom prípade ustavične potreboval skutočnosť ako príležitosť, ako moment, v druhom prípade sa skutočnosť utápala v poetickom. Plodom prvého štádia je teda nálada a z nej vyrástol denník ako plod štádia druhého, pričom toto slovo má v ostatnom prípade trošku iný význam ako v prvom. K poetickému teda ustavične pristupoval s dvojnásobnosťou, charakteristickou pre celý jeho život.

Za svetom, v ktorom žijeme, ďaleko v úzadí, je iný svet, má sa k tomuto svetu približne rovnako ako scéna, ktorú v divadle niekedy vidieť za skutočnou scénou. Cez jemný flór vidíme ďalší svet z flóru, ľahší, éterický, svet inej kvality ako svet skutoč-

ný. Mnohí ľudia, hoci sa nám telesne javia v skutočnom svete, vlastne doň nepatria, sú súčasťou sveta druhého. A to, že človek takto mizne zo skutočnosti, priam sa z nej stráca, môže byť spôsobené buď zdravím alebo chorobou. Posledná menovaná príčina sa týkala práve človeka, ktorého som kedysi poznal – a vlastne nepoznal. Nepatril skutočnosti, a napriek tomu s ňou mal veľa spoločného. Stále jej nadbiehal, ale práve vtedy, keď sa jej najväčšmi oddával, sa ocital mimo nej. Nelákalo ho preč od nej dobro a vlastne ani zlo, to by som si o ňom v túto chvíľu naozaj netrúfol povedať. Trpel akousi *exacerbatio cerebri*, skutočnosť nemala preňho dostatočnú dráždivosť, nanajvýš ak v jednotlivých okamihoch. Vedel si poradiť so skutočnosťou, nebol prislabý na to, aby ju uniesol, naopak, bol prisilný; ale tá jeho sila bola chorobná. Len čo preňho skutočnosť stratila svoj význam ako podráždenie, bol odzbrojený, v tom bola jeho bieda. Bol si toho vedomý v okamihu podráždenia, a v tom, že si to uvedomoval, bolo zlo.

Dievčinu, ktorej príbeh v podstate tvorí obsah denníka, som poznal. Nevieť, či ich zviedol viacej, ale zdá sa, že hej, z jeho papierov to vyplýva. Zároveň bol zrejme prešibaný aj v iných praktikách – to ho výstižne charakterizuje. Bol totiž priveľmi duchovne založený, aby mohol byť zvodcom v bežnom zmysle slova. Z denníka vidno, že často túžieval po čomsi celkom bezvýznamnom, napríklad po pozdrave a za nijakú cenu nechcel prijať nič navyše, lebo práve pozdrav bol u dotýčnej tým najkrajším. Svojimi duchovnými schopnosťami vedel dievča zlákať a napokon k sebe pritiahnuť, hoci mu vlastne nešlo o to, aby sa jej zmocnil. Viem si predstaviť, že každú dievčinu poľahky dohnal k tomu vrcholnému bodu, kde si mohol byť istý, že mu obetuje všetko.

Keď veci priviedol až sem, prestal, z jeho strany neprišlo k najmenšiemu pokusu o zblíženie, nepadlo slovo o láske, nič nevysvetľoval, nič nesľuboval. A predsa sa to stalo, a nešťastnica si všetko uvedomovala dvojnásobne trpkou, lebo nemala nič, na čo by sa mohla odvolať, ako v mátožnom bosoráckom tanci jej hlavou vírili najrozmanitejšie nálady. Chvíľu robila výčitky

sebe a odpúšťala mu, chvíľu robila výčitky jemu, a teraz, keď ich pomer bol skutočný len v neskutočnom zmysle, ustavične zápasila s pochybnosťami, či si to celé hádam nevymyslela. Nemala sa komu zdôveriť, ani sa nemala s čím. Keď sa nám niečo sníva, môžeme sen vyrozprávať iným, ale ona sa nemala s čím podeliť, nešlo o sen, bola to skutočnosť. A napriek tomu, len čo to chcela porozprávať niekomu inému, len čo chcela ulaviť svojej utrápenej duši, stalo sa to ničím. Veľmi dobre to sama cítila. Nik by tomu nebol rozumel, ani ona sama, a predsa ju všetko ťažilo ako karhavé bremeno. Takéto obete sa vyznačovali naozaj zvláštnym charakterom. Neboli to nešťastnice, skutočne či zdanlivo vylúčené zo spoločnosti, ani dievčatá, ktoré sa zdravo a mocne umárajú, aby si občas, až im prekypí srdce, ulavili v záchvate nenávisti či odpustenia. Nestala sa s nimi nijaká viditeľná zmena; žili vo svojich zabehaných pomeroch, rešpektované ako vždy, a predsa boli zmenené, nevysvetliteľné pre ne samé a nepochopiteľné pre ostatných. Na rozdiel od života tých druhých nebol ich život zlomený ani rozbitý, nie, iba sa zvinul do vlastného vnútra; stratené pre iných, márne sa usilovali nájsť aspoň samy seba. V rovnakom zmysle, ako sa dalo povedať, že jeho cesta životom nezanechávala šlapaje (chodidlá mal totiž uspôsobené tak, akoby stopy bral so sebou, práve tak si najlepšie možno predstaviť jeho nekonečnú reflektovanosť v sebe samom), v rovnakom zmysle mu nik nepadol za obeť. Žil priveľmi duchovne, aby bol zvodcom vo zvyčajnom chápaní. Občas však nadobúdval parastatickú podobu a stával sa stelesnením zmyselnosti. Dokonca i jeho historka s Cordeliou je poriadne zamotaná – darí sa mu vystupovať v role zvedeného a tá nešťastná dievčina si s tým nevie rady. Aj v tom sú jeho stopy také nezreteľné, že nie je možný nijaký dôkaz. Jednotlivci boli preňho výlučne vonkajším podráždením, zmietol ich zo seba, ako stromy zhadzujú lístie – on omladol, lístie uvädlo.

Ktovie ako to vyzerá v jeho hlave? Podľa mňa tak, ako miatol iných, napokon zide z cesty aj sám. Nebalamutil ich zvonku, mámil ich znútra, aby sa to týkalo ich samých. Je pohoršujúce, ak niekto zvedie pútnika, nepoznajúceho cestu, na nesprávne

chodníčky a ponechá ho v jeho poblúdení. Čo je to však v porovnaní s tým, donútiť človeka, aby blúdil sám v sebe? Pútnik, ktorý zablúdil, má predsa útechu v tom, že krajina vôkol neho sa ustavične mení a s každou takou zmenou sa rodí nová nádej, že nájde východisko; človek, blúdiaci v sebe samom, nemá také veľké územie, na ktorom by sa mohol pohybovať; čoskoro si uvedomí, že beží v kruhu, z ktorého niet úniku. Tak to podľa mňa dopadne i s ním, ba oveľa vrchovatejšou mierou. Neviem si predstaviť nič otrasnejšie ako intrigána, ktorý stratí niť a všetok svoj ostrovtip obráti proti sebe, lebo sa v ňom prebudí svedomie a pôjde mu o to, aby sa zachránil z bludného kruhu. Na čo mu budú nespočetné východy z líšcej nory v okamihu, keď mu vystrašená duša uverí, že už-už vidí lúče denného svetla. Ukáže sa, že je to len ďalší nový vchod: ustavične bude hľadať východ ako splašená zver prenasledovaná zúfalstvom a stále bude nachádzať iba vchod, ktorým sa vstupuje do seba. Takého človeka nie vždy možno nazvať zločincem, sám sa predsa vo svojich intrigách neraz sklame. A napriek tomu ho postihne trest krutejší zločincov. Veď čo je bolesť ľútosti v porovnaní s týmto vedomým šialenstvom. Jeho trest bude mať číro estetický charakter, nemožno totiž povedať, že sa mu prebudilo svedomie – to by bol priveľmi etický výraz. Svedomie je preňho iba vyšším vedomím, prejavuje sa ako nepokoj; ten ho v hlbšom zmysle slova neobžalúva, len ho udržiava v bdelosti, nedožičí mu pokoj v jeho neplodnej nepokojnosti. Nie je ani šialený, lebo rozmanitosť nekonečných myšlienok neskamenela vo večnosti šialenstva.

Úbohá Cordelia, ani pre ňu nebude ľahké nájsť pokoj. Z hĺbky srdca mu odpúšťa, ale nenachádza odpočinok, vzápätí sa ohlásia pochybnosti: ona predsa zrušila zasnúbenie, ona je príčinou nešťastia, vo svojej pýche zatúžila po nezvyčajnom. Vtedy všetko ľutuje, ale nenájde spočinutie; žalujúce myšlienky ju zbavujú viny – to predsa on jej preffkane vštepil ten plán. Nenávidí, srdce jej hľadá úľavu v preklínaní, ale nenachádza pokoj; a zase si robí výčitky, že nenávidela, a opäť je z nej hriešnica, robí si výčitky, lebo navždy ostane vinnou, hoci on bol

taký prešibaný. Ťažko nesie, že ju podviedol, ešte ťažšie, že v nej, povedzme s troškou zveličenia, prebudil výrečnú reflexiu a esteticky ju natoľko rozvinul, že už sa pokorne neupína na jediný hlas, nie, vie načúvať viacerým hlasom naraz. Vtedy sa jej v duši prebudí spomienka, zabudne na previnenia i pochybenia, rozpomenie sa na krásne okamihy, omráčená upadne do neprirodzenej exaltovanosti. V takých chvíľach si naňho spomenie, priam jasnozrivo si ho vybaví vnútorným zrakom, čo je dôkazom, ako výrazne vypsela. Vtedy v ňom nevidí zločinca ani šlachetného človeka, cíti ho jedine esteticky. Raz mi napísala lístok, v ktorom sa o ňom vyjadruje slovami: „Niekedý býval natoľko preduchovnený, že som sa ako žena cítila priam zničená, inokedy divý a vášnivý, taký roztúžený, až som sa pred ním triasla. Chvíľami som preňho bola ako cudzia, chvíľami sa mi úplne oddával; keď som ho objala, zrazu bolo všetko ako vymenené a ja som objímala povetrie. Ten výraz mi bol povedomý ešte skôr, ako som sa s ním spoznala, ale až on ma naučil chápať, čo to je. Keď použijem to slovné spojenie, spomeniem si naňho, nosím ho v každej svojej myšlienke. Vždy som milovala hudbu – a on bol nádherný nástroj, zakaždým rozochvený, mal rozsah, aký nemá nijaký nástroj, bol stelesnením všetkých poryvov a nálad, nijaká myšlienka mu nebola privysoká, nijaká pritrúfalá, vedel lomoziť ako jesenná búrka, vedel nečujne šepkať. Ani slovíčko odo mňa neostalo bez účinku, a predsa možno povedať, že moje slová sa míňali účinkom; nemohla som totiž vedieť, ako naň zapôsobia. Srdce mi zvierala neopísateľne tajuplná a nevýslovne blažená úzkosť a ja som načúvala tej hudbe – vyvolávala som ju i nevyvolávala, vždy v tom však bola harmónia a on ma strhával so sebou.“

Je to pre ňu hrozné, ale ešte horšie to bude preňho. Usudzujem tak i podľa seba, sotva zmáham strach, ktorý ma premkne, len čo si na onú vec spomeniem. Aj mňa strháva do tej ríše hmiel, do sveta snov, kde sa človek každú chvíľu zľakne vlastnej tône. Márne sa usilujem z toho vymaniť, sledujem ich ako hrozivá postava, ako nemý žalobca. Aké čudné! Všetko obostrel rúskom najhlbšieho tajomstva, a predsa je v tom ešte hlbšie

tajomstvo: som ich spoluvediacim, a to nie je všetko, ich spoluvediacim som sa stal nedovoleným spôsobom. Je ťažké na to všetko zabudnúť. Neraz som uvažoval, že mu to poviem. Ale čo by mi to pomohlo? Buď by sa od všetkého dištancoval, alebo by tvrdil, že ten denník je len básnický pokus, ba azda by mi prikázal zachovať mlčanie, a to by som mu so zreteľom na spôsob, akým som sa stal spoluvediacim, nevedel odmietnuť. Viem, nič nie je zatažené toľkými zvodmi a zlorečeniami ako tajomstvo.

Od Cordelie som dostal zbierku listov. Neviem, či sú všetky, ale ak si dobre pamätám, raz mi naznačila, že sama niekoľko listov skonfiškovala. Vyhotoval som ich kópie a zaradím ich teraz do svojho čistopisu. Pravda, nie sú datované, a keby aj boli, veľmi by mi to nepomohlo, lebo denník je v ďalšom čoraz úspornejší a lakonickejší, ba napokon, až na jednu-dve výnimky, vôbec nie je datovaný – akoby jeho príbeh, hoci ide o historickú skutočnosť, postupne nadobúdaval takú kvalitatívnu závažnosť a natoľko sa blížil k fikcii, že sa časové údaje stali ľahostajnými. Zato mi pomohlo, že som na viacerých miestach v denníku našiel zopár slov, ktorých význam som spočiatku nechápal. Keď som ich však porovnal s listami, zistil som, že ide vlastne o ich motívy. Nie je ťažké listy zaradiť na správne miesto, jednoducho ich treba vložiť tam, kde je naznačený ich motív. Keby som tie skryté náznaky nebol objavil, bol by som spôsobil nedorozumenie; určite by mi nebolo zišlo na um, hoci to teraz z denníka jasne vyplýva, že v niektorých obdobiach listy nasledujú za sebou tak rýchlo, až sa zdá, že ich za jediný deň musela dostať niekoľko. Keby som bol postupoval podľa vlastného uváženia, bol by som ich rozdelil rovnomernejšie, netušiac, aký účinok ich pisateľ dosiahol svojou vášnivou energiou, totiž tým, ako využíval tento i akýkoľvek iný prostriedok, len aby Cordeliu udržal na vrcholku vášne.

Okrem úplných údajov o jeho vzťahu s Cordeliou boli v denníku zaradené aj drobné opisy. Všade tam, kde bol taký opis, stála na okraji poznámka *NB*. Opisy teda nemali nijakú súvislosť

s Cordeliiným príbehom, poskytovali mi však živú predstavu o tom, čo znamená výraz, ktorý tak často používal a ktorý som dovtedy chápal inak: „Vždy treba mať hodenú lákavú udičku.“ Keby sa mi bol dostal do rúk predchádzajúci zväzok denníka, bol by som zrejme objavil viaceré z týchto *actiones in distans*, ako ich sám nazýva na jednom mieste na okraji; sám uvádza, že Cordelia ho priveľmi intenzívne zamestnáva, aby mal čas sa obzerať.

Krátko potom, ako odišiel od Cordelie, dostal od nej niekoľko listov, ale neotvorené jej ich vrátil. Medzi listami, ktoré mi Cordelia odovzdala, boli i také. Sama ich rozpečatila, a teda som si dovoľil urobiť z nich odpis. O ich obsahu sa mi nikdy nezmienila, ale neraz, keď sa rozhovorila o svojom vzťahu k Johannesovi, si zarecitovala veršik, tuším od Goetheho, a podľa nálady, akú mala, vyznieval zakaždým inak a možno aj znamenal čosi iné:

Gehe,
Verschmähe
Die Treue,
Die Reue
Kommt nach.

Znenie listov je takéto:

Johannes!

Neoslovujem Ťa môj, dobre viem, že si mojím nikdy nebol, a som kruto potrestaná za to, že mi tá myšlienka kedysi blažila dušu. A napriek tomu Ti vravím: môj, môj zvodca, môj podvodník, môj nepriateľ, môj vrah, pôvodca môjho nešťastia, môj hrob, priepasť môjho nešťastia. Nazývam Ťa mojím a seba Tvojou, a to, čo kedysi lahodilo Tvojmu uchu, keď sa pyšne skláňalo k môjmu zbožňovaniu, nech Ti dnes znie ako zlorečenie, ako večná kliatba. Neteš sa, nebudem Ťa prenasledovať, ani sa neozbrojím dýkou, to by som ešte väčšmi podnietila Tvoj výsmech! Uteč si, kam chceš, a napriek tomu budem Tvoja, odíď

si na koniec sveta, a ja budem Tvoja, miluj si stovky iných, ja budem Tvoja, áno, i v hodine smrti budem Tvoja. Dokonca aj reč, ktorú vediem proti Tebe, Ti musí dokázať, že som Tvoja. Trúfalo si ma podviedol, stal si sa pre mňa všetkým, a ja by som teraz so všetkou radosťou bola Tvojou otrokyňou. Tvoja som, Tvoja, som Tvoja, som Tvoja kliatba.

Tvoja Cordelia

Johannes!

Bol raz jeden bohatý muž, mal množstvo oviec a dobytká, a bola jedna chudobná dievčina, mala len malú ovečku a tá jedla z jej smidky a pila z jej pohára. Ty si bol ten bohatý muž, oplýval si všetkou nádherou sveta, a ja som bola tá chudobná dievčina, čo mala len svoju lásku. Ty si mi ju vzal a tešil si sa z nej. A vtedy si sa dal strhnúť vášňou, a obetoval si to málo, čo som mala, zo svojho si nemal čo obetovať. Bol raz jeden bohatý muž, mal množstvo oviec a dobytká, a bola chudobná dievčina a tá mala len svoju lásku.

Tvoja Cordelia

Johannes!

Vonkoncom už niet nádeje? Už sa Tvoja láska nikdy neprebudí? Veď si ma miloval, viem to, hoci neviem, prečo som si tým taká istá. Budem čakať, a nech by to čakanie bolo čo aké neko-nečné, budem čakať, počkám dovtedy, kým sa unavíš láskou k tým iným. Tvoja láska ku mne potom vstane z mŕtvych a ja Ťa budem milovať ako voľakedy, budem Ti ďakovať ako vždy, ako prv, ako kedysi! Johannes, je Tvoj bezcitný chlad voči mne naozaj Tvojou podstatou? A či Tvoja láska, Tvoje štedré srdce boli lžou a nepravdou, a teraz si zase sám sebou? Maj strpenie s mojou láskou, odpusť, že Ťa stále milujem, viem, moja láska je pre Teba príťažou. Raz však príde čas, a Ty sa vrátiš k svojej Cordelii. Som Tvoja! Vypočuj moje prosby! Tvoja Cordelia, Tvoja Cordelia.

Tvoja Cordelia

Hoci sa Cordelia nevyznačovala takým registrom, aký obdivovala u Johannaesa, zreteľne vidieť, že modulácia jej nechýba. Jej nálada sa zreteľne odráža v každom z listov, hoci jej ešte do istej miery chýba jasnosť vo vyjadrovaní. Je to tak najmä v druhom liste, kde vlastne nechápeme, len tušíme, čo chce, ale práve v tej nedokonalosti je pre mňa čosi dojímavé.

Štvrtého apríla

Opatrnosť, krásna neznáma! Opatrnosť. Nie je ľahké vystúpiť z kočiara, neraz ide o rozhodujúci krok. Mohol by som Vám požičať novelu od Tiecka. Píše sa v nej o dáme, ktorá sa vo chvíli, keď zosadala z koňa, tak zaplietla, že tým krokom rozhodla o celom svojom živote. Stúpadlá na kočoch bývajú urobené tak nemožne, že zostupujúca je priam nútená vzdať sa akejkolvek grácie a riskovať zúfalý zoskok do náručia kočišovi či sluhovi. Hm, takému kočišovi a sluhovi je sveta žiť! Niekedy si skutočne vravím, že si pohľadám miesto sluhu v dome, kde majú dospievajúce dievčence. Sluha sa poľahky stane svedkom tajomstiev mladej slečny. – Preboha, neskáčte, veľmi Vás prosím, už je tma. Nebudem Vás rušiť, stanem si tuto pod lampu, aby ste ma nevideli. Človek sa hanbí práve toľko, koľko je ho vidieť. Pravda, vidieť ho len toľko, koľko sám vidí – teda neskáčte, myslíte na sluhu, možno by nezvládol taký Váš skok, lebo by sa bál o Vašu hodvábnu sukňu, *item* o jej čipkovú obrubu. Myslíte na mňa, dovoľte tej krásnej nôžke, ktorej šťihlosť som už obdivoval, vykročiť do sveta. Dodajte si odvahu, spoľahnite sa na ňu, určite si nájde pevnú pôdu a keby Vás na okamih premkol strach, že Vaša noha márne hľadá, na čom by mohla spočinúť a Vy by ste sa chveli i potom, až nájde oporu, rýchlo jej pomôžte druhou nohou. Kto už by bol taký krutý, aby Vás nechal vznášať sa v takej polohe, kto natoľko protivný a navyše pomalý pri pohľade na toľkú krásu. A ak sa bojíte nepovolaných, sluhu ani mňa sa naozaj nemusíte báť. Veď ja už som tú nôžku videl a ako prírodovedec som sa od Cuviera naučil vyvodzovať spoľahlivé závery. Rýchlo do toho! Vidím, strach umocňuje Vašu krásu! Pravda, strach ako taký

nie je nič pekné, je krásny len vtedy, ak zároveň badať energiu, ktorou ho prekonávame. Tak je to. A ako pevne tá noha teraz stojí! Všimol som si, že dievčatá, ktoré majú útle nohy, zvyčajne stoja pevnejšie ako tie s veľkou šlapajú. – Kto by si to pomyslel? Priechi sa to akejkolvek skúsenosti. Keď dáma opatrne schádza z koča, nehrozí jej také nebezpečenstvo, že sa jej sukňa o niečo zachytí, ako keď z neho zoskakuje. Pre dievčence býva navyše vždy povážlivé chodiť kočiarom, polahky v ňom uviaznu. Stratia sponku či stužku, a vec je vybavená. A niet toho, kto by bol niečo videl. Iste, vynorí sa tmavá postava, po oči zahalená plášťom, ale nevedno, skadiaľ prichádza, tá lampa svieti človeku rovno do očí. Prejde okolo akurát v okamihu, keď chcete vojsť do brány. A v rozhodujúcej sekunde úkosom pozrie na svoj objekt. Sčerveniete a hrud sa Vám vypne, zalapáte po dychu. Z pohľadu Vám srší hnev, pyšné opovrhnutie, ale je v ňom i prosba a v oku slza. Oboje je rovnako krásne, rovným dielom akceptujem oboje. Týkať sa ma môže jedno i druhé. Pravda, viem byť zlomyselný – aké má ten dom číslo? Vidím dobre, výklad s galantným tovarom? Krásna neznáma, z mojej strany to bude možno poburujúce, ale ja si pôjdem svojou osvetlenou cestou... Na to, čo sa prihodilo, zabudla, iste, keď má dievča sedemnásť a vyjde si v tom šťastnom veku na nákupy, vie sa tešiť z každej drobnosti, ktorú vezme do ruky, a vtedy sa polahky zabúda. Zatiaľ ma nezbadala, stojím na druhom konci pultu, i mne sa to zdá príďaleko. Na náprotivnej stene visí zrkadlo, ona na to nemyslí, zrkadlo však áno. Úplne verne uchopilo jej obraz, ako pokorný služobník, čo vernosťou preukazuje oddanosť, ako otrok, pre ktorého ona má význam, pre ňu je však bezvýznamný, smie sa jej síce dotknúť, ale nesmie ju objasť. Nešťastné zrkadlo, môže uchopiť len jej obraz, ju nie, nešťastné zrkadlo, neschová si jej obraz kamsi do skrýše, aby ho utajilo pred svetom, naopak, všetkým ho vyzradí, ako práve teraz mne. Bolo by hrozné, keby sme boli takí. A predsa, či nie je veľa práve takých ľudí, ktorí vlastnia len v okamihu, keď to ukazujú iným, ktorí uchopujú povrch, nie podstatu, a teda strácajú všetko práve vo chvíli, keď sa má vyjaviť podstata? Presne tak by aj toto zrkadlo stratilo jej obraz, keby mu jediným dýchnutím

prezradila, čo skrýva v srdci. A keby si človek ani vo chvíli telesnej prítomnosti nevedel podržať obraz spomienky, musel by si ustavične želať, aby na krásu hľadel iba z odstupu, lebo zblízka by pozemským zrakom nevnímal, aké je krásne, čo drží v objatí; a to, čo sa jeho vonkajšiemu zraku stratí, pre seba opäť získa až potom, keď sa od neho vzdiali – pravda, pred zrakom duše ho bude mať i vtedy, keď predmet nevidí, lebo ho má priveľmi blízko a pera sa tisne na peru... Aká je krásna! Úbohé zrkadlo, musia to byť pre teba muky, ešte dobre, že nevieš, čo je žiarlivosť. Jej hlava je dokonalý ovál, má ju byťku predklonenú, tým sa jej zvýrazní čelo, týči sa čisté a hrdé, a nič nenaznačuje, že skrýva orgány rozumu. Tmavé vlasy jej nežne a mätko ovijajú čelo. Jej tvár je ako ovocný plod, každý prechod zaoblený; plet' priesvitná, na dotyk ako zamat, cítim to očami. Oči – zatiaľ som ich nevidel – sa jej skrývajú pod viečkami vyzbrojené hodvábnymi mihalnicami, zahnutými ako pazúry, nebezpečné pre každého, kto by vzdoroval jej pohľadu. Jej hlava, to je hlava madony, žiari z nej čistota a nevina. Skláňa sa ako madona, ale neutápa sa v nazeraní na jediný predmet a to jej tvári dodáva iný výraz. Hľadá a vidí rozmanitosť, rozmanitosť s odleskom pozemskej krásy a nádhery. Stiahne si pravú rukavičku, aby zrkadlu i mne ukázala pravú ruku, belostnú a krásne tvarovanú ako antická plastika, bez akýchkoľvek ozdôbok, aj bez plochej zlatej obrúčky na prstenníku – bravó! Zdvihne zrak, všetko sa premení, a predsa ostane rovnaké, čelo je trošku nižšie, ovál tváre znepravidelnie, no zároveň ožije. Rozpráva sa s predavačom, smeje sa, je veselá, zhovorčivá. Už si vybrala dve-tri drobnôstky, vyberie si štvrtú, podrží ju v ruke, sklopí oči, spýta sa, čo stojí, odloží ju nabok pod rukavičku, zrejme tajomstvo, určené – milému? – ale zasnúbená predsa nie je – ach, veľa je nezasnúbených a napriek tomu majú milého a vskutku je veľa zasnúbených, čo milého nemajú... Mám ju pustiť z hlavy? Mám ju ponechať jej nerušenej radosť?... Chce platiť, ale stratila peňaženku... zrejme diktuje adresu, ja však na ňu nie som zvedavý, nechcem sa pripraviť o prekvapenie, iste sa s ňou v živote ešte stretnem, určite by som ju spoznal a možno aj ona mňa, na môj kosý pohľad sa tak ľahko nezabúda. A ak ju

znenazdajky stretnem v prostredí, v ktorom som to nečakal, potom bude rad na nej. Ak ma nespozná, ak ma jej pohľad o tom zaraz nepresvedčí, určite sa mi naskytne príležitosť pozrieť sa na ňu úkosom a som presvedčený, že vtedy si spomenie na onú situáciu. Len nijaká netrpezlivosť, nijaká chamtivosť, všetko treba vychutnávať malými dúškami; vyhlíadal som si ju a aj ju dostanem.

Piateho

To sa mi páči: vyšla si sama na večernú Østergade. Iste, vidím aj sluhu, čo ide za Vami, buďte bez obáv, nezmýšľam o Vás tak zle, že by ste sa chceli prechádzať celkom sama, nemyslíte si, že by som bol taký neskúsený. Hneď som sa zorientoval v situácii a zbadal tú vážnu postavu, čo sa zakráda za Vami. Len nechápem, kam sa tak náhlite? Iste, ste trochu ustráchaná, cítite, ako Vám búši srdce, na vine nie je netrpezlivá túžba vrátiť sa domov, skôr netrpezlivý strach, sladkým nepokojom zaplavuje celé telo a núti nohy do rýchleho taktu. – Je to nádherné, na nezaplatenie, ísť takto sama – so sluhom v päťách... Máš šestnásť, čítaš knihy, totiž romány, a keď si náhodou prechádzala izbou, kde bývajú Tvoji bratia, pochytila si slovo-dve z ich rozhovoru so známymi, hovorili o Østergade. Neskôr si viackrát prebehla miestnosťou, chcela si sa dozvedieť bližšie podrobnosti. Nadarmo. Musíš predsa, ako sa na veľké a dospelé dievča patrí, vedieť čo-to o svete. Len keby sa to dalo urobiť bez okolkov a bez sluhu v päťách. Nuž, ďakujem, otec s matkou by sa kyslo zatvárali, a čo by som im mala uviesť ako dôvod? Na to, aby som šla do spoločnosti, nie je vhodná príležitosť, je priskoro, veď som počula Augusta, vavel, že najlepšie tak o deviatej, o desiatej večer a keby som šla domov, už by bolo prineskoro, a navyše by som musela so sebou ťahať nejakého gavaliera. Skvelá príležitosť by sa naskytla vo štvrtok večer, po divadle, ale chodievame kočom a ja sa v ňom tlačím vedno s pani Thomsenovou a jej sesternicami. Keby som aspoň sedela v koči sama, to by som si spustila okienko a trochu sa rozhliadla. Ale, ako vravia Nemci, *unverhofft*